

LA CRÒNICA DEL PRAT DE SEVA

*Context i síntesi de la 'Breu relació' de
Josep Molins i Prat (1838-1923)*

RAFEL GINEBRA

El particular règim familiar i d'estructura de la propietat agrària de Catalunya ha propiciat al llarg de la història l'existència d'una pagesia mitjana relativament benestant, i amb un cert nivell de formació. És això el que explica que no siguin pas escasses les cases pairals del nostre país que, a banda de conservar documents de caràcter administratiu o notarial, derivats de l'estricta gestió del patrimoni, conserven també altres documents no motivats per una voluntat utilitària sinó per una voluntat testimonial o per una motivació subjectiva, com són les cròniques familiars, els llibres de memòries o els diaris personals.

Durant bona part del segle xx es va tendir a menystenir aquesta literatura, tot primant, en els estudis històrics, els enfocaments quantitativistes, economicistes i estructuralistes; però en les darreres dècades s'ha assumit que aquests plantejaments no són suficients per entendre la història si no es pren en consideració també el valor del subjecte, d'allò subjectiu i personal. És aquest "retorn al subjecte" el que ha tornat a donar valor a aquestes cròniques o memòries en què els autors pretenen recollir les seves pròpies vivències i experiències i donar testimoni de la seva percepció de la realitat, plasmant així la seva mentalitat, la seva formació, les seves creences...

Pel que fa a la comarca d'Osona, l'interès per aquest tipus de documents té ja una llarga tradició, i són ja un conjunt notable els que avui es troben a l'abast d'historiadors, interessats o curiosos. Entre aquests, tot i que no va ser el primer, constitueix ja un clàssic el diari de Joan Guàrdia, pagès de Santa Maria de Corcó, publicat el 1986, i darrerament s'han publicat també tres cròniques procedents de tres llocs ben diferents de la comarca com són Puigcarbó de Muntanyola, el Llopart de Vilalleons i QuatreCases de Pruit.¹

Encara més a prop ja de l'àrea i del tema que ara ens interessen, té especial rellevància l'edició que va fer fa pocs anys Mn. Antoni Pladevall d'una selecció de la *Crònica* de Joan Camps i Prat, de Seva, amb el contrapunt d'alguns fragments de la relació coetània de Josep Molins i Prat, també de Seva.²

És precisament a aquesta darrera relació de Josep Molins que ens volem referir ara per tal de presentar-ne sintèticament les característiques i el contingut.

L'AUTOR I LA MOTIVACIÓ

L'any 1886 Josep Molins i Prat va donar per acabada la redacció del llibre que va intitular *Breu relació de la genealogia y biografia de las familias Molins, Sabatés y Vidal, y unió de ellas ab la familia Prat de Seva*. L'original és un volum manuscrit de 22 x 16 cm, de 168 fulls escrits per les dues cares i seixanta fulls en blanc, enquadernat en pell, encara conservat per la família.³

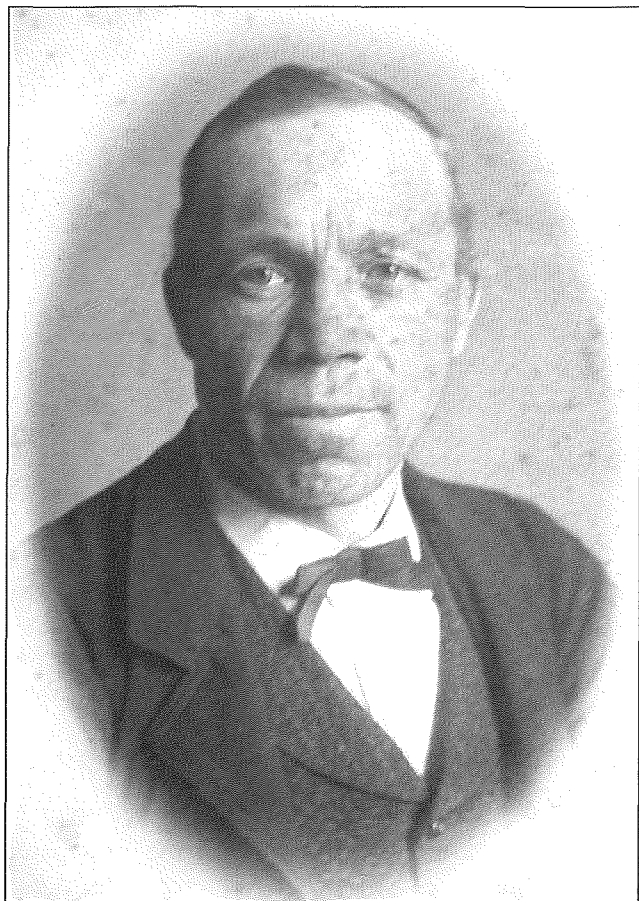
Josep Molins era fill de Pere Molins i Sabatés, hereu del Molins de Viladrau, i de Teresa Prat i Solà, pubilla del Prat de Seva, i havia nascut a Seva el 13 de maig de 1838. El desig o la motivació que el va moure a redactar el llibre fou, segons recull ell mateix en la mena de pròleg que l'encapçala, donar a conèixer al seu hereu i als seus successors "els principals documents que ecsisteixen en nostre poder, per si algun dia te és convenient fer ús de algun de ells", i també donar-los tota una sèrie de consells de tipus ètic i moral, sobre els principis que han de regir l'actuació tant en la gestió del patrimoni com en l'àmbit personal.

Efectivament aquests són els dos eixos de la *Breu relació*, com ho solen ser de tots els llibres de memòries: dades objectives extretes de documents o del coneixement directe, i interpretacions o valoracions més o menys subjectives de caire moral o ideològic. L'equilibri entre un i altre aspecte depèn, lògicament, de l'autor. En el cas de Josep Molins el contingut de la narració és terriblement objectiu en tota la part que extreu dels documents, i en canvi és obertament bel·ligerant i radical en l'exposició de tot allò relatiu a la seva època i la immediatament anterior.

ESTRUCTURA I CONTINGUT

Com hem dit, obre el llibre un pròleg que l'autor titula "Avís interessant al meu hereu y a sos succesors". Amb un caire molt ideològic, l'autor aconsella al seu hereu, entre altres coses, procurar incrementar el patrimoni, evitar haver de fer censals o prendre diners a crèdit, i no comprar mai béns procedents de la desamortització. També li aconsella defensar la religió, actuar com a bon fill i tenir cura dels seus germans –perquè, diu, "si te he anteposat als demés fills no és perquè tingui a ells en menos apreci sino per mantenir la bona lley y costum de Catalunya y per a què tu sigas com la casa de refugi en las suas necessitats". Finalment li recomana evitar l'ociositat i l'arrogància, ser caritatiu, relacionar-se amb persones de la seva condició, i evitar "els que estiguin imbuïts en las teorías liberals, no fos lo cas que a poch te contaminesses ab tant funestos errors".

A partir d'aquí, el llibre s'estructura entorn de les quatre finques que conformen en aquell moment el patrimoni, de les quals s'inclou un plànol fet

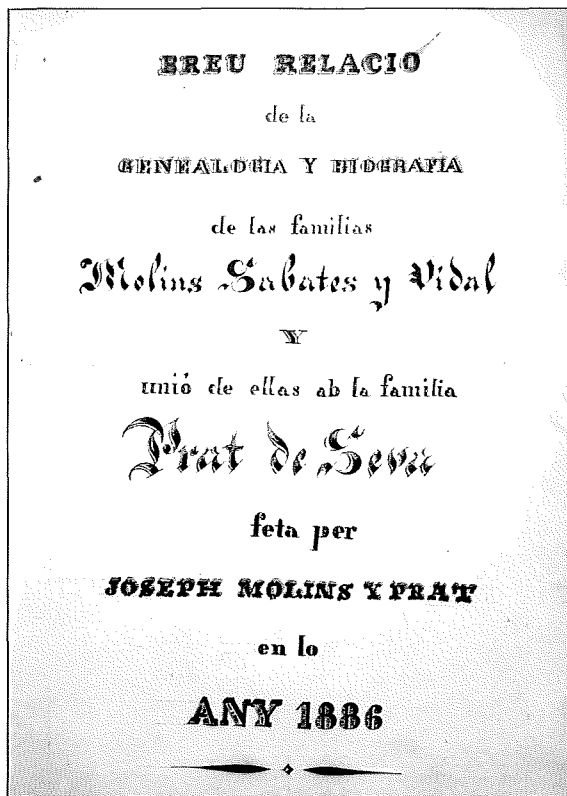
*L'autor de la crònica,
Josep Molins i Prat
(1838-1923)*

pel mateix autor amb la descripció de les superfícies. Cada apartat està estructurat en funció dels successius hereus.

El Molins de Viladrau

La primera part és la dedicada al Molins de Viladrau, pel fet de ser el que dóna el cognom a la família i no pas el que proporcioni dades més antigues o rellevants. Segons consta al plànol, es tracta d'una finca de 161 hectàrees i 57 àrees; la majoria és bosc (105 ha) i erm (27 ha), i la resta es reparteix entre conreu de secà, regadiu, prat, pollancreda, castanyers per a fruit, castanyers i avellaners per a fusta, i vinya.

La relació d'hereus del Molins s'inicia l'any 1500 amb Anton Molins. De fet, existeix tant a l'arxiu parroquial de Viladrau com a l'Arxiu de la Cúria

Portada del manuscrit

Fumada de Vic informació anterior sobre la casa i la família, des del darrer quart del segle XIII, però Josep Molins es basa essencialment en la informació de l'arxiu patrimonial, i per això inicia la línia amb aquest hereu.

A banda de la informació de tipus administratiu o notarial, pel que fa a qüestions familiars o biogràfiques el llibre recull, per exemple, l'existència de dos pubills, que evidentment perden el cognom en entrar per núpcies a la casa. Un és Esteve Fonollet, a la segona meitat del segle XVI, i l'altre és Pere Iglésies, del mas Iglésies de Santa Creu d'Horta, que entrà al Molins el 1639 en casar-se amb Maria Molins i Sabatés de Munt. Aquesta havia quedat òrfena molt petita en haver mort violentament el seu pare, Antoni Molins i Riba, el 1628; segons el llibre hauria mort com a venjança en haver dirimit una jugada dubtosa del joc de pilota a la plaça de Viladrau. Segons es pot documentar per altres fonts, però, Antoni en realitat hauria mort tot anant amb el sometent de Viladrau, en un enfrontament amb la quadrilla d'en Serrallonga.⁴ Aquest Antoni Molins, al seu torn, era germà de Segimon Molins, vicari i després rector de Viladrau durant més de quaranta anys, i autor de la coneguda *Consueta de Viladrau*.⁵

El període del pubill Pere Iglésies (àlies Molins) marca una època puixant de l'heretat. És ell qui, per ironies del destí, vint anys després de la mort

d'Antoni Molins a mans dels homes d'en Serrallonga compra, com a pubill del Molins, la Sala de Viladrau, on havia nascut Serrallonga, que va romandre un segle unida al Molins.⁶ El seu fill i hereu Josep Molins Iglésies es graduà en lleis i exercí d'advocat a Vic fins a la mort del seu pare. En el regiment dels hereus successius, en canvi, la situació de la finca empitjora de manera progressiva des del primer terç del XVIII: el punt més baix el marca l'època de Segimon Molins i Quintana-Aimerich, de qui l'autor de la *Breu relació*, que al capdavall n'era besnét, diu que era "de enteniment poch despejat". Segons l'autor, en morir Segimon el 1809 l'herència que rebé el seu hereu Josep Molins i Vidal era: "un patrimoni de escasa renda y gravat amb molts deutes, perdut lo crèdit en las tendas, y per consegüent impossibilitat de poder sens diner proporcionar-se lo més necessari, una guerra sangrienta y assoladora que lo obligà a abandonar la casa y una gremendat numerosa pujada sens ninguna instrucció a causa de la curtedat de enteniment de son pare y per est motiu poc disposada a soportar la autoritat de un germà". L'autor mostra una gran consideració per aquest Josep Molins, el seu avi, i és en relatar el seu regiment que comencen a aparèixer notícies històriques, encara que molt genèriques, relacionades amb la Guerra del Francès. La informació esdevé més rica en l'apartat referent al regiment de Pere Molins i Sabatés, on es parla de les dues primeres guerres carlines. La primera només hi és esmentada (Josep Molins hauria forçat el matrimoni de Pere Molins per evitar que aquest se n'anés amb l'exèrcit carlí); de la segona, la dels Matiners, es parla de la disposició del govern isabelí que obligà els propietaris que paguessin un cert nivell de contribució a instal·lar-se en plaça fortificada, cosa que obligà Pere a traslladar-se a Vic amb el que això comportà d'inconvenients per a la gestió del patrimoni.

Pere, el pare de l'autor de la *Breu relació*, fou qui, en casar-se el 1836 amb Teresa Prat, propicià la fusió dels dos patrimonis i fixà la residència a Seva. Alhora, el 1842 heretà el Vidal de Granollers de la Plana en morir Joan Vidal, besoncle seu, tot i que aquesta herència li comportà un llarg seguit de conflictes i reclamacions per part d'altres parents que aspiraven a l'herència o a drets legítims. El mateix any 1842, encara, morí el seu oncle Joan Sabatés de Vall i fou Rosa Sabatés, la mare de Pere Molins, qui heretà aquesta finca.

La part final del relat de l'època de Pere Molins i Sabatés, el seu fill la destina a fer-ne un veritable panegíric que clou amb quatre quartets rimats.

Sabatés de Vall de Vilalleons

Després del Molins, el llibre passa al mas Sabatés de Vall, de la parròquia de Vilalleons i municipi de Viladrau. El plànol corresponent recull una extensió

de 114 hectàrees i 2 àrees, de les quals gairebé 93 hectàrees eren de bosc de pins, 11 d'erm i roques, 6 de llegums i cereals, i una i escaig de vinya.

De nou el llibre aborda la història de la casa relativament tard, el 1563, amb l'escriptura d'establiment del mas, tot i que el lloc de Sabatés és documentat ja el 992.⁷ En algun moment de la baixa edat mitjana, com a mínim abans del darrer quart del segle xv, la finca es divideix en Sabatés de Munt i Sabatés de Vall,⁸ tot i quedar les respectives cases pràcticament adossades. Sabatés de Munt es convertí modernament en l'Hostal la Guineu.

En la part corresponent a aquesta família pràcticament no hi ha altres informacions que les de caire familiar i les relacionades amb la gestió del patrimoni (censals, compravendes, beneficis eclesiàstics...).

També en el cas de Sabatés hi ha una pubilla, Maria Sabatés de Vall i Sabatés de Munt, que el 1652 es casà amb Miquel Bellpuig, de Bellpuig de Taradell. Dos néts d'aquests, l'hereu Francesc Sabatés i Verneda i un seu germà, Isidre, van lluitar en l'exèrcit de l'Arxiduc en la Guerra de Successió. Isidre arribà al grau de tinent d'infanteria del Regiment de Fusellers de Muntanya, i Francesc arribà a capità del mateix regiment. L'hereu, un cop acabada la guerra, es casà amb una Monclús de Palautordera, i el germà també deuria tornar sense novetat perquè també se n'esmenten fills. De la guerra només es diu que va ser per drets a la corona d'Espanya.

La finca, com hem vist més amunt, acabà revertint, amb els seus gravàmens, al patrimoni Molins en morir sense descendència Joan Sabatés i Madiroles i nomenar hereva la seva germana, casada amb l'hereu Molins.

El Vidal de Granollers de la Plana

La següent família de què tracta la *Breu relació* és la del Vidal de Granollers de la Plana, dins el terme del castell de Vilagelans. Se'n recull informació des de l'any 1175, però amb discontinuïtats. Des del segle xiv apareix unit al mas Vidal un mas "Juyol", i el xvi s'hi han incorporat també els masos Capdevila i Pujols. Malgrat això, la finca és comparativament petita: 28 hectàrees i 92 àrees, de les quals 16 són de llegums i cereals, 11 ermes i la resta es reparteix entre horts, edificis i camins.

Segons es fa constar a partir d'un document de reducció de censos, el Vidal pagava al senyor de Vilagelans, pels masos i per diferents terres, dos jornals de bous, un parell de gallines, dos quartans de civada, mig feix de palla, mig feix de llenya, mig feix de farratge, mig olat, dos ous i una garba, mig octau de blat, un altre quartà de civada, quatre diners per anyell i un ou, i encara un altre quartà de civada i un altre ou. El 1440 aquest garbuix de prestacions s'agrupa en un únic cens anual d'onze sous. Més endavant, el

L'autor de la crònica i la seva família. De dalt a baix i d'esquerra a dreta: Josep Molins i Prat (1838-1923), Filomena Viladevall Alibés i els seus fills Pilar, Pere, Teresa, Concepció, Lluís i Neus. Imatge presa entre 1876 (naixement de Lluís) i 1882 (mort de Teresa)

XVII, és pel paborde de Palau, del monestir de Ripoll, per qui es té el mas en establiment.

Del Vidal es recull una infinitat de transaccions, censals, negocis i pagaments, però cap informació de context històric o social. El darrer hereu Vidal és Joan Vidal i Moreta, que en morir sense fills fa hereu universal Pere Molins i Sabatés, nét de la seva germana Maria Vidal.

El Prat de Seva

Finalment, la part més extensa del llibre és la referent a la família Prat de Seva. No pas per la informació familiar, sinó perquè és on l'autor incorpora informació històrica i apreciacions personals relacionades amb el context de l'època. D'aquesta informació de context, lògicament és especialment interessant la que l'autor aporta de primera mà o de fonts directes: la que fa referència a l'època que ell ha viscut o a la més propera, essencialment el final del

segle XVIII i el segle XIX, mentre que la resta és evidentment informació no original, extreta de llibres o del coneixement comú de l'època.

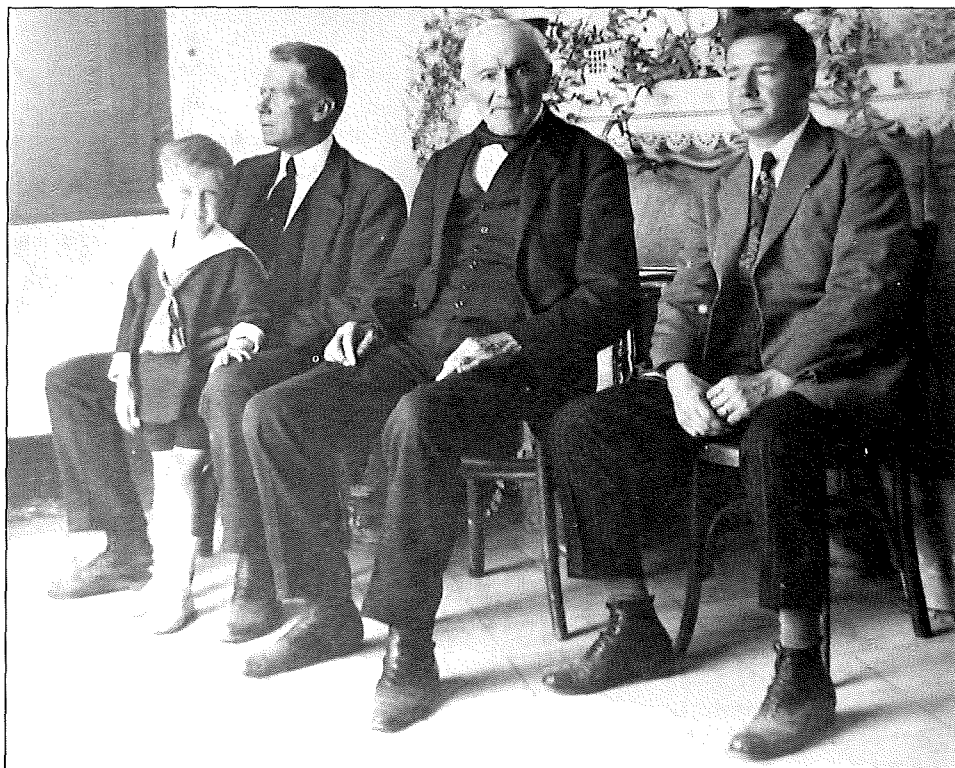
Pel que fa a la finca, es pot dir que és un entremig entre les finques de bosc i muntanya, com ara Molins i Sabatés de Vall, i la finca de la plana, el Vidal. L'autor li atribueix una superfície de 57 hectàrees i 34 àrees, de les quals 24 ha són de llegums i cereals, gairebé 11 de bosc, 17 d'erm i la resta de roca i cases, a més de 34 àrees d'hort.

Pel que fa a informació familiar i de gestió del patrimoni, com en les altres finques va repassant els successius hereus, des de 1150 (amb algunes llacunes en els primers segles) fins a ell mateix. En el cas d'aquesta casa, recull tres pubilles: a excepció de la primera (Agneta, documentada el 1287 i casada amb Guillem Casanova), les altres dues tenen una transcendència significativa per a la família. A finals del XV Angelina Prat, que casà amb Joan Fitor, hauria estat la causa que, per motiu d'haver passat l'herència per línia femenina, els hereus del Prat perdessin la condició de batlles naturals de Seva i Quadra de Terrassola que havien tingut des de mitjans del segle XIV. I la darrera pubilla del Prat que recull el llibre, Teresa Prat i Solà, que el 1836 casà amb Pere Molins, fou la que donà lloc a la fusió dels patrimonis.

Ja des del principi del relat, en parlar del 1150, quan la casa estaria a mans d'un Pere Prat casat amb Pereta, l'autor de la *Breu relació* introdueix la informació contextual que havia obviat en les altres parts; així esmenta el casament de Ramon Berenguer i Petronilla, la conquesta de Fraga i Tortosa o les croades. Tot, insistim, informació de segona mà, no original, però que si més no reflecteix el nivell de formació històrica –o d'accés a la bibliografia– de l'autor.

En parlar dels hereus successius esmentarà les guerres de Pere el Catòlic, les Navas de Tolosa, Jaume I i el seu tutor Guillem de Mont-rodon, les conquestes de Mallorca i València, Pere el Gran, la profanació del sepulcre de sant Narcís a Girona... Més endavant parla de l'expedició de catalans i aragonesos a l'orient el 1302, l'expulsió dels templers el 1309, les campanyes contra pisans i genovesos de les dècades de 1320 i 1330, l'ocupació per Pere el Cerimoniós dels comtats de Jaume de Mallorca, la Guerra dels Dos Peres, l'incendi de Santa Maria del Mar el 1379, conflictes amb el comte d'Urgell, conquesta de Nàpols, Guerra dels Remences, Reis Catòlics i expulsió dels musulmans i dels jueus, descobriment d'Amèrica, guerres d'Itàlia, guerres a Àfrica, Navarra, vida de Carles I, imperi de Felip II, batalla de Lepanto, Felip IV i els problemes dels allotjaments i la Guerra dels Segadors, la Guerra de Successió...

En la narració de tots aquests grans fets històrics antics l'autor es mostra bastant poc bel·ligerant, sense mostrar opinions ni preferències. Però sempre manifesta un gran fervor per la terra, lloant reiteradament el valor dels catalans i el seu heroisme, o planyent-se del tracte dels reis (tant d'uns com dels altres) envers els catalans.

Quatre hereus de la família Molins del Prat de Seva. D'esquerra a dreta: Josep M. Molins i Verdaguer (1917-1936), Pere Molins i Viladevall (1868-1943), Josep Molins i Prat (1838-1923) i Josep Molins i Vilarrúbia (1891-1936)

L'única bel·ligerència absoluta és en defensa de la religió. Si respecte al segle XIV ja es mostra obertament crític amb l'expulsió dels templers, del regnat de Carles III pràcticament només destaca, extensament, l'expulsió dels jesuïtes com a acte diabòlic, malintencionat i injustificat, inspirat per "alguns inipios y alguns fills espúreos de Espanya, que preveyan que mentres los Jesuïtas subsistisen no tindrían entrada en ella las doctrinas de Lutero, ab sas teorías liberales, y per això, desplegant la sua ràbia, lograren del Rey y de alguns de sos ministres aquell inicuo decret".

Aquesta posició la manté en el relat dels fets del XIX, que són els que narra amb més detall. Furibund antiliberal i antinapoleònic, interpreta tots els conflictes de finals del XVIII i la Guerra del Francès com a càstigs per l'expulsió dels jesuïtes. De nou, els elogis són per al poble i la terra: "Solament los que desde Madrit dirigian lo govern de la nació eran los que no tenian energia, y cuals rèptils, se arrastraban als peus de Murat, enviat per Napoleon. En vista de això las províncias obraren per compte propi, y prompte pogueren acreditar no ser una veritat lo que se venia assegurant de què eran invencibles

las tropas de Napoleon, cabent als catalans la glòria de haber estat los primers que pogueren esplomissar aquellas àguilas que, portadas com a estandart, habian fet tremolar la Europa entera”.

De la Guerra del Francès, primer en narra els avatars generals i després passa a la projecció local dels esdeveniments; esmenta saquejos, fam, pesta, carestia... També recull les actuacions dels afrancesats i carrega contra la Constitució de Cadis. Esmenta el refús de la constitució per part de Ferran VII, la proclamació de Riego, els fets del Trienni –recollint l’assassinat del bisbe de Vic, Ramon Strauch, o el del rector de la Castanya–, la gènesi del moviment reialista precursor del moviment carlí com a reacció al Trienni...

Més extensa encara és la narració que fa del context en parlar de l’època en què el Prat és a mans de Teresa Prat, la seva mare. És aquí on aborda les Guerres Carlines des de la mort de Ferran VII. Aquesta és també la part que fa ja un cert nombre d’anys que és coneguda, ja que, a banda de l’edició que en va fer Mn. Pladevall com a contrapunt a la crònica de Joan Camps,⁹ també es va esmentar i utilitzar en la taula rodona “Les Guerres Carlines al Montseny” que l’Associació d’Amics del Montseny va organitzar a Viladrau el 28 d’agost de 1987.¹⁰ Ens remetem lògicament a l’edició esmentada, però com a mostra del plantejament poc menys que demolidor recuperem l’advertència que fa el mateix autor ja abans d’iniciar el relat: “Antes emperò de narrar lo resultat de aquesta guerra fraticida dech advertir que se declararen partidaris de Isabel los francmasons, los inpios y mals cathòlics, y tots aquells que en odi a la nostra sacrosanta religió volian lo triunfo dels principis liberals, aumentant lo numero de aquestos alguns tontos que creyan de bona fe que las teorías que los liberals sentaban com a principis de Govern no pasarian més allá de lo que ells en sa bona fe o tontería imaginaban, y dich tontería pues bé mereix ser calificada de tal después que habian vist lo resultat que semblants teorías habian produhit en Fransa en lo any 1790, y lo resultat que habia obtingut Espanya de posar-los en planta en las provincias de America. Eran en cambi adictes a la causa de D. Carlos tots los hòmens de principis religiosos y sanas ideas, que odiant a Lutero y als seus errors aborrian un sistema de govern que se funda sobre aquells, y donà sempre un mateix resultat, que és fer la guerra a Déu, a la propietat, a la família y a tota autoritat legítimament constituïda”.

L’obra narra tots els esdeveniments de les dècades successives, des dels anys trenta fins als anys setanta del segle XIX. És a dir, des de l’inici de la Primera Guerra Carlina fins al final de la Tercera, que s’hauria perdut, segons ell, pel relaxament dels bons costums que inspiraven inicialment els carlins, per la manca de fervor cristià dels capitosts i llur supèrbia, i pel cansament i desmotivació.

El balanç que fa de la guerra és que “si bé és veritat que no se logrà un resultat felís com se esperaba, serví no obstant per demostrar al món enter

que si la Espanya gracias al liberalisme de sos governs ha decaigut de la altura en què habia figurat un dia, essent avuy lo escarni y la mofa de las demés nacions, és no obstant la primera, o millor dit la única, que al vèurer amenaçada la sua religió sab surtir de son abatiment, y alsant-se en sa defensa, donar amb gust l'or y la vida per tant noble causa [...]"

Josep Molins i Prat clou la seva *Breu relació* amb la ressenya de l'època en què ell mateix regeix el patrimoni Prat i els altres que s'hi havien incorporat. En aquesta part recupera l'àmbit exclusivament familiar, amb un recull autobiogràfic gairebé intimista en què reflecteix el seu període de formació, la sol·licitud gairebé desmesurada amb què els seus pares el tractaven, els seus inicis en la topografia, que el portaren a aixecar els detallats plànols de les diferents finques i a aixecar fins i tot els plànols de diferents termes municipals... S'estén detalladament en la vida domèstica, la cura dels fills, les malalties i defuncions o les actuacions de gestió del patrimoni, entre altres, i acaba inicialment el relat ressenyant com en les primeres eleccions d'ajuntament que es van fer després que el seu pare morís (el 20 de desembre de 1881) va ser escollit alcalde de Seva. Aparentment tancà la redacció inicial el 1886 recollint, com en la resta d'hereus, la llista dels seus propis fills i la seva situació. Aquesta part la completà posteriorment, per arribar fins a l'enllaç de dos fills seus amb dos germans Vilarrúbia del Massot de Moià: el seu hereu Pere Molins i Viladevall amb Loreto Vilarrúbia, i Francesc Vilarrúbia amb Concepció Molins, el 16 i el 24 d'abril de 1890.

ELS APÈNDIXS

Josep Molins i Prat no va pretendre mai que la *Breu relació* fos una obra closa. Ans al contrari, deixà un bon nombre de pàgines en blanc amb la intenció que els seus hereus continuessin la relació. Així ho va fer Pere Molins, que en una data imprecisa després de la mort de Josep Molins (que morí el 1923, als 85 anys) reprengué la narració amb la *Breu relació de la vida íntima de Josep Molins y Prat*. En ella repassa, amb to devotament laudatori, la vida i els fets del seu pare, recollint aspectes que aquest ja havia ressenyat però també afegint-n'hi d'altres i aportant dades addicionals sobre l'actuació del seu pare com a batlle i com a caporal del sometent, com també sobre alguns episodis locals de la Primera República i la Tercera Guerra Carlina a Seva.

Amb aquest epíleg de Pere Molins i Viladevall quedà tancada definitivament la *Breu relació*... I més pel fet que els que n'havien de ser els continuadors, els seus dos hereus successius, el fill Josep Molins i Vilarrúbia i el nét Josep Maria Molins i Verdaguer, van ser assassinats el setembre de 1936.

Tanmateix, el 1988 Mn. Lluís Molins i Verdaguer (1924-2005) va reprendre, a petició de la família, l'enregistrament de la memòria familiar on l'havia deixat Pere Molins i va elaborar, ja al marge del manuscrit iniciat per Josep Molins i Prat, un *Apèndix I* en què recull els següents hereus del patrimoni Molins, Sabatés, Vidal i Prat: l'esmentat Pere Molins i Viladevall (1868-1943), Josep Molins i Vilarrúbia (1891-1936), Josep Maria Molins i Verdaguer (1917-1936) i Assumpta Verdaguer i Dot (1896-1975), vídua de Josep i mare de Josep Maria. Lògicament, a banda de la informació de caire estrictament familiar, la part més significativa d'aquest apèndix, tant per la rellevància històrica com per la transcendència dramàtica que va tenir en la vida de la família, és la que fa referència als esdeveniments de la Guerra Civil i la primera postguerra.

Aquest és, en síntesi, el contingut de la *Breu relació de la genealogia y biografía de las familias Molins, Sabatés y Vidal, y unió de ellas ab la família Prat de Seva*. Cal no perdre de vista que, com la majoria de les cròniques familiars, també aquesta crònica del Prat de Seva està escrita primordialment per a la família. És explícitament per als seus hereus i successors que escriuen Josep Molins i Prat i Pere Molins i Viladevall; és també aquest l'esperit essencial de l'apèndix, i és precisament això el que determina els valors d'aquestes cròniques. Aquest caràcter de crònica familiar fa que contingui alguna informació que pot resultar poc interessant, poc rellevant –i fins i tot carrinclona– per gent que no se senti emocionalment vinculada amb les persones de qui es parla. Però, per altra banda, el fet d'escriure per a un “públic” restringit amb el qual els autors se senten molt estretament vinculats fa que aquests s'expressin amb una sinceritat i fins i tot amb una complicitat que evidentment serien impensables si els autors haguessin escrit pensant en una audiència abstracta o desconeguda. Això fa que, a banda d'aportar de manera més o menys premeditada informació històrica de caràcter objectiu, la manera com l'aporten o la presenten proporciona també informació addicional sobre la percepció subjectiva d'aquests fets històrics. I al capdavall, la història no són només els fets, sinó també la manera com aquests fets afecten les persones i les societats, i la manera com les persones i les societats viuen i interpreten aquests fets.

NOTES

1. PLADEVALL I FONT, Antoni; SIMON I TARRÉS, Antoni. *Guerra i vida pagesa a la Catalunya del segle XVII*. Barcelona: Curial, 1986. GINEBRA I MOLINS, Rafel (ed.), *Guerra, pau i vida quotidiana en primera persona: el llibre de memòries de Bernat Puigcarbó de Muntanyola (s. XVI-XVII), el llibre de notes de Francesc Joan Lleopart de Vilalleons (s. XVII-XVIII), i els llibres de comptes i notes dels hereus QuatreCases de Pruitt (1686-1812)*. Vic: Patronat d'Estudis Osonencs, 2005. Per inventaris dels llibres de memòries coneguts,

- vegeu: SIMON I TARRÉS, Antoni. *Cavallers i ciutadans a la Catalunya del cinc-cents*, Barcelona: Curial, 1991, pàg. 14-18. TORRES, Xavier. *Els llibres de família de pagès, segles XVI-XVIII: memòria de pagès, memòries de mas*, Girona: Universitat de Girona [etc.], 2000.
2. PLADEVALL I FONT, Antoni (ed.), *La Tercera Guerra Carlina vista per un lliberal: Extractes de la "Crònica" de Joan Camps i Prat, de Seva (1824-1905) amb un apèndix del carlí Josep Molins i Prat*, Vic: Patronat d'Estudis Osonencs, 2000.
3. L'any 1986 es va fer una transcripció mecanografiada del llibre, de la qual es van fer diverses reproduccions. N'existeix un exemplar a la Biblioteca Episcopal de Vic.
4. Vegeu GINEBRA I MOLINS, Rafel, "Tradició i història: l'assassinat d'Antoni Molins (1628) i el duel entre Serrallonga i Fèlix Torrelles", dins *Monografies del Montseny*, 13 (1998), pàg. 101-134.
5. Vegeu PLADEVALL I FONT, Antoni, "Rodalia i Consuetud de la parròquia de Sant Martí de Viladrau", dins *Monografies del Montseny*, 1 (1986), pàg. 39-74, especialment pàg. 51-52.
6. Sobre la propietat de la Sala, vegeu "Inversions de la comunitat de beneficiats de la Pietat de Vic al Montseny al segle XVIII", dins *Monografies del Montseny*, 19 (2004), pàg. 81-106.
7. Vegeu *Catalunya carolíngia*, IV: *Els comtats d'Osona i Manresa*, Barcelona: IEC, 1999, doc. núm. 1626, de 25 d'abril del 992.
8. ABEV, Arxiu Parroquial de Viladrau, R/4.
9. Vegeu nota 2.
10. CANALS I SURÍS, Manuel; MASVIDAL I VALLE, Carles; MENACHO I SOLÀ-MORALES, Antoni, "Taula rodona 'Les Guerres Carlines al Montseny'", dins *Monografies del Montseny*, 4 (1989), pàg. 39-60. Vegeu especialment pàg. 51-52.